བོད་རྒྱ་ཚད་མའི་ཚིག་མཛོད།

藏汉逻辑学词典

སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

>-61

བོད་རྒྱ་ཚད་མ་རིག་པའི་ཚིག་མཛོད།

藏汉逻辑学词典

《藏汉大词典》编写组

一九八七年·成都

བོད་ཀྱི་ཚད་མ་རིག་པའི་ཚིག་མཛོད།

སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་བསྐྲུན།

སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཞིན་ཧྭ་དཔེ་ཚོང་ཁང་གིས་བཀྲམ།

སི་ཁྲོན་ཞིན་ཧྭ་པར་འདེབས་བཟོ་གྲྭ་པར།

དཔེ་རྟགས: M 17140·24 དཔེ་རིན: 1.75

责任编辑：汤池安
央青娜姆
封面题字：更　登
封面设计：吴庆渝
技术设计：盛寄萍

藏汉逻辑学词典

四川民族出版社出版　（成都盐道街三号）
四川省新华书店发行　四川新华印刷厂印刷

开本787×1092毫米 1/32　印张 11 插页 2 字数 220千
1987年1月第一版　1987年1月第一次印刷
印数：1—2700册

书号：M17140·24　定价：1.75元

804970

སྒྲིག་པ་པོའི་གཏམ།

གང་ཕྱིར་སྒྲིག་པའི་དགོས་པ་ནི། གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་གནས་ལ་ཐོས་བསམ་བྱེད་པར་འདོད་པའི་བློ་གསར་དོན་གཉེར··· ཅན་རྣམས་ཀྱིས་ཚད་མའི་གཞུང་དོན་ལ་གོ་བ་སླ་ཞིང་ངེས་ཤེས··· འཇོང་བའི་ཕྱིར་དུ 《བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ》 ཞེས་བྱ་བའི·· ནང་གི་ཚད་མའི་ཐ་སྙད་ཟུར་དུ་བཀོལ་ཞིང་སྔོན་བཅོས་ཕྲན་བུ་ཙམ་བྱས་ཏེ་བསྒྲིགས།

གང་ཞིག་བརྗོད་བྱ་དངོས་པོ་ནི། གཞལ་བྱ་ཡུལ······ དང་། འཇལ་བྱེད་བློ། ཇི་ལྟར་རྟོགས་པའི་ཐབས་བཅས་རིགས་གསུམ་གྱིས་བསྡུས།

གང་གི་གཞུང་ལས་བཏུས་པ་ནི། ཚད་མ་རིགས་གཏེར་དང་། བློ་རིགས། རྟགས་རིགས། བསྡུས་གྲྭ ཚད་མ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་སོགས་ལས་བཏུས།

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

གང་ལྟར་སྒྲིག་པའི་ཚུལ་ནི། དེའང་སློབ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་འཚོལ་བདེ་བའི་སླད་དུ་བོད་ཀྱི་ཀ་ཁྲིང་གི་རིམ་པ་ལྟར་བསྒྲིགས་པ་ཡིན།

ཚིག་མཛོད་འདིའི་བོད་ཡིག་ནི་ཐུབ་བསྟན་ཉི་མ་མཆོག་་་གིས་རྩོམ་འབྲི་གནང་བ་དང་། རྒྱ་ཡིག་གཙོ་ཆེ་བ་ནི་ཀྲའོ་ཞུས་ཧྲན་ལགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་གནང་ཞིང་། དབྱང་ཧྲ་ཆུན་ལགས་ཀྱིས་ཀུང་བསྒྲིགས་བསྒྱུར་ཁག་ཅིག་མཛད་དོ།

དེབ་འདིའི་ཚིག་དོན་གྱི་ཆ་ལ་ཆད་ལྷག་སོགས་ནོར་འཁྲུལ་གང་ཡོད་གཟུར་གནས་ཤེས་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་འཆར་ལྷུག་སྤྲོལ་གནང་པར་ཞུ།

编者的话

编辑目的，为了便于初学逻辑学的读者了解、看懂藏文因明书籍，特地将《藏汉大词典》中的逻辑学辞语， 编选成册，并略加增改后出版，尽量做到浅显、明白、易懂。

参考书目有《量理宝藏》、《因类学》、《心类学》、《摄类》、《正理门论》等。

编排方法，按藏文字母顺序排列，便于读者查阅。

主要内容：所量之外境（客观、存在），能量之心境（主观、意识），和量法即认识法等有三大部分。

藏文由土登尼玛撰写的，汉文主要由祝维翰译注，杨化群参加了部分编译工作 。

该书如有错误，恳请读者指正。

དཀར་ཆག

(༡) སྒྲིག་པ་པོའི་གཏམ། 1

(༢) དག་ཡིག་དངོས་གཞི། (ཀའི་སྡེ་ཚན་ནས་ཨའི་སྡེ་ཚན་བར)

ཀ	(1)	མ	(230)
ཁ	(6)	ཙ	(250)
ག	(25)	ཚ	(254)
ང	(76)	ཛ	(270)
ཅ	(94)	ཞ	(274)
ཆ	(99)	ཟ	(283)
ཇ	(108)	ཡ	(287)
ཉ	(115)	ར	(300)
ཏ	(118)	ལ	(322)
ཐ	(143)	ཤ	(326)
ད	(161)	ས	(329)
ན	(185)	ཧ	(336)
པ	(196)		
ཕ	(201)		
བ	(209)		

ཀ

ཀུན་འགྲོའི་རྒྱུ། རྒྱུ་དྲུག་གི་ནང་གསེས་ཞིག་སྟེ། ཁམས་གསུམ་ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་ཞིང་རྣམ་གྲོལ་ཐོབ་པ་ལ་གེགས་བྱེད་པའི་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་ཆོས་རྣམས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ཕྲ་རྒྱས་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་སོ།། **遍行因。**六因之一。普遍流行于三界，是一切能障解脱诸烦恼法之随眠。

ཀུན་བཏགས། མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་ནང་གསེས། ཀུན་ཏུ་བཏགས་པའི་མཚན་ཉིད་དེ། བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཡོད་པ་རང་འཛིན་རྟོག་པས་སྒྲོ་བཏགས་པ་སྟེ། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཀུན་ཏུ་རྟོག་པ་དེས་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་བདག་དང་བདག་གི་བ་དང་མིང་ལ་སོགས་པ་ཀུན་ཏུ་བཏགས་པའོ།། **遍计所执性。**三性之一。自取分别心所增益之假有。于一切事物遍起计度之意识，虚妄执著人法，增益为我。我所及名言等。

ཀུན་བཏགས་གཉིས། མཚན་ཉིད་ཆད་པའི་ཀུན་བཏགས་དང་། རྣམ་གྲངས་པའི་ཀུན་བཏགས་ཏེ་གཉིས་སོ།། **二种遍计。**相成就遍计所执和差别遍计所执。

ཀུན་བརྟག ཀུན་བཏགས། **遍计所执性**

ཀུན་གཞི། ཀུན་གཞིའི་རྣམ་ཤེས། **阿赖耶识**

ཀུན་གཞིའི་རྣམ་ཤེས། (ཨཱལ་ཡབིཛྙཱནི) རྣམ་ཤེས་ཚོགས་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་གསེས། མ་བསྒྲིབས་ལུང་མ་བསྟན་པའི་གཙོ་བོའི་རྣམ་ཤེས་གང་ཞིག་བག་ཆགས་ཀྱི་བགོ་གཞིར་གྱུར་པ་རྣམ་སྨིན་དང་ས་བོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་དུ་གྱུར་ཅིང་དོན་གྱི་ངོ་བོ་རིག་པའོ།། **阿赖耶识。**八识身之中，无覆无记的心王。是留藏习气，一切异熟及种子依存之处，功能了别对境自体。

རྐྱེན། རང་འབྲས་སྐྱེ་བ་ལ་གྲོགས་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་སྟེ། མྱུ་གུ་སྐྱེ་བ་ལ་ཆུ་ལུད་དྲོད་གཤེར་འཛོམས་པ་ལྟ་བུའོ།། **缘。**于生起自果发生助伴作用的事物，如水、肥、温、湿之于苗芽发生者。

རྐྱེན་བཞི། རྒྱུའི་རྐྱེན་དང་། བདག་པོའི་རྐྱེན་དང་། དེ་མ་ཐག་རྐྱེན་དང་། དམིགས་པའི་རྐྱེན་ཏེ་བཞིའོ།། **四缘。**因缘，增上缘、等无间缘和所缘缘。

ལྐོག་གྱུར། གཞལ་བྱ་གསུམ་གྱི་ནང་གསེས། མྱོང་སྟོབས་ཀྱིས་རྟོགས་མི་ནུས་ཤིང་རྟགས་སྟོབས་ཀྱིས་རྟོགས་ནུས་པ། དཔེར་ན། ནང་གི་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་རྣམས་དང་། བདག་མེད་དང་། སྒྲ་མི་རྟག་པ་དང་། དུ་ལྡན་གྱི་ལའི་མེ་ལྟ་བུའོ།། **隐蔽分。**三所量分之一。领纳体验所不可知，但借因由之力可以了知者，如身内有色诸根、无我、声是无常、有烟山中之火等。

སྐད་ཅིག་ཆ་མེད། རང་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་སྐད་ཅིག་སྔ་ཕྱི་མེད་པའི་དངོས་པོ། དུས་མཐའི་སྐད་ཅིག་མའོ། **无时分刹那。**刹那本身不能分辨前后的、最极短暂的时间。

སྐད་ཅིག་མ་འཇིག་པ་བསྒྲུབ་པ། རྒྱ་གར་གྱི་སློབ་དཔོན་ཆོས་མཆོག་གིས་བརྩམས་པའི་ཚད་མའི་གཞུང་ཞིག **成立刹那毁灭，**印度法论师著因明注释之一。

སྐལ་མཉམ་གྱི་རྒྱུ། རྒྱུ་དྲུག་གི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རང་

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

འབྲས་རང་དང་རིགས་འདྲ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ། ནས་ལས་ནས་དང་། དགེ་བ་ལས་དགེ་བ་སྐྱེ་བ་དང་འཕེལ་བ་ལྟ་བུའོ།། 同类因，同分因。六因之一。能生同类自果之因，如由麦生麦，由善法生起善法者。

སྐྱ་ཆས། མཚན་མོ་རྒྱ་མཚོའི་རྒྱང་རིང་ནས་མཐོང་བའི་ཐལ་འཚུབ་འདྲ་བ་ཞིག 烟雾、雾气。夜晚从远处见到海上象大风扬尘的景象。

སྐྱེ་མཆེད། 〈ཨཡཏནཾ〉 ཉེར་སྤྱོད་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྐྱེ་་་བའི་སྒོ་ལས་ཡུལ་གཞན་ལ་མཆེད་པ་སྤེ་རྒྱས་པའི་སྒོར་གྱུར་པའོ།། 处，入。梵音阿耶怛那。能受用识，从其生起之门发展增长及于余境。

སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས། ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་དང་། ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་སྟེ་བཅུ་གཉིས་སོ།། 十二处。外六处及内六处。

སྐྱེད་བྱེད། རང་འབྲས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པའམ་སྨིན་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུའོ།། 因，能生。能生起自果或成熟自果之因。

སྐྱེས་བུ་བྱེད་པའི་འབྲས་བུ། འབྲས་བུ་ཕྱིའི་ནང་

གསེས། རང་གི་རྒྱུ་རྒྱུའི་སྟོབས་ལས་སྐྱེས་པ་སྟེ། ཞིང་པས་སོ་ནམ་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་འཕེལ་བ་ལྟ་བུ། ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་བུའོ།། **士用果**。五果之一。由自因力之所生者，如农民犁田所增果实，为俱有因及相应因二者之果。

བསྐྱེད་བྱ། རང་རྒྱུས་བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་འབྲས་བུའོ།། **所生**。凭借自因所生起之果。

ཁ

ཁ་དོག སྔོ་སེར་དཀར་དམར་སོགས་མདོག་ཏུ་སྣང་བའི་… གཟུགས་སོ།། 显色，颜色。可以显现成为青、黄、赤、白等颜色者。

ཁམས། 〈དྷཱ་ཏུ〉 རྒྱུའམ་རིགས་ཀྱི་དོན་ཏེ། གསེར་དངུལ་ཟངས་ལྕགས་སོགས་ཀྱི་རིགས་མང་པོ་ཡོད་པ་ལ་དེ་དང་དེའི་… ཁམས་སམ་འབྱུང་ཁུངས་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུའོ།། 界。梵音驮都。因及种属之义。如于金银铜铁等众多种类分别，名为金界、金属等。

ཁམས་བཅོ་བརྒྱད། ཕྱིའི་ཁམས་དྲུག་གམ་དམིགས་པའི་ཁམས་དྲུག་དང་། ནང་གི་ཁམས་དྲུག་གམ་རྟེན་གྱི་ཁམས་དྲུག རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དྲུག་གམ་བརྟེན་པའི་ཁམས་དྲུག་སྟེ་བཅོ……… བརྒྱད་དོ།། 十八界。外六界、内六界和六识界。共十八界。次第别名为所缘界、所依界和能依界。

ཁས་བླངས་ཀྱིས་བསལ་བ། བསལ་བ་བཞིའི་ནང་

གསེས། རང་ཚིག་སྔ་ཕྱི་འགལ་བ། དཔེར་ན། བདག་གི་མ་མོ་གཤམ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།། **承许相违**。四相违之一。自语前后矛盾。如云我母是石女子。

ཁོང་ཁྲོ། ཙ་ཉོན་དྲུག་གི་ནང་གསེས། སེམས་ཅན་དང་སྡུག་བསྔལ་དང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་གཞི་ལ་ཀུན་ནས་མནར་སེམས་པ་ཉེས་སྤྱོད་ཀྱི་རྟེན་བྱེད་པའོ།། **瞋，瞋恚**。六根本烦恼之一。对于有情、苦及苦具，心生憎恚，起诸恶业。

ཁྱད་པར་ལྟོས་པ་བའི་རྟགས། རང་བཞིན་གྱི་རྟའ་ཡང་དག་གི་བྱེ་བྲག་ཅིག་སྟེ། རང་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲས་སྒྲུབ་བྱེད་རང་གི་ཁྱད་པར་རམ་ཁྱད་ཆོས་དངོས་ཤུགས་གང་རུང་གིས་རྗོད་པར་བྱེད་པ། དུང་སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། རྩོལ་བྱུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་རང་ཉིད་རྩོལ་བ་ལ་ལྟོས་དགོས་པའི་ཁྱད་པར་གྱི་རྟགས་ཀྱིས…… བསྒྲུབ་པའོ།། **观待差别因**。以叙述能立因自身之言词，直接间接叙述其差别属性者。如云：海螺声，是无常，以是动力所发出者之故。此乃涉及属性动力因，所成立者。

ཁྱད་པར་དག་པ་བའི་རྟགས། རང་བཞིན་གྱི་རྟའ་

ཡང་དག་གི་ནང་གསེས། རང་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲས། སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་དངོས་པོ་རང་གི་རང་བཞིན་བརྗོད་པ་ལས། རྒྱུ་རྐྱེན་གྱི་ཁྱད་པར་བརྗོད་པ་ལ་མ་ལྟོས་པ། དཔེར་ན། སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་ལྟ་བུ་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས་བྱས་མ་བྱས་དང་གང་གིས་བྱས་པ་སོགས་ཀྱི་དཔྱད་པ་དག་པའམ་མི་ལྟོས་པའོ།། 净尽差别因。叙述能立因自身之言词，但涉及其自性而不涉及其因缘之差异者。如云：“声，是无常，以是实有事故”。此中全不涉及是否因缘所作性及由何因缘所作等。

ཁྱད་པར་གཞན་སེལ་གྱི་སྒྲ། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་གང་ཞིག རང་གིས་ཟིན་པར་བརྗོད་པའི་སྒྲས་བརྗོད་བྱའི་ཁྱད་ཆོས་གཞན་རྣམས་རང་གི་བརྗོད་བྱར་སྤངས་པའི་སྒོ་ནས་སྟོན་པ་སྟེ། ཁྱད་ཆོས་སྟོན་པའི་སྒྲ། དཔེར་ན་སྒྲའི་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྒྲའི་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ནས་ཁྱད་པར་གཞན་རྣམས་རང་གི་བརྗོད་བྱར་སྤོང་བའོ།། 断除差别声，即诠义声。言词之说明排除自所明说的其他属性于所说内容之外者。如云“声之无常”，明说无常为声之属性而排除其为其他事物，如瓶、柱等所有属性。

ཁྱད་པར་གཞན་མི་སྟོན་པའི་སྒྲ། —ཇི་ཙམ་གྱི་སྒྲ་

གང་ཞིག རང་གིས་ཟིན་པར་བརྗོད་པའི་སྒྲས་བརྗོད་བྱའི་ཁྱད་ཆོས་གཞན་རྣམས་རང་གི་བརྗོད་བྱར་མ་སྤངས་པའི་སྒོ་ནས་སྟོན་པ་སྟེ། ཁྱད་གཞི་སྟོན་པའི་སྒྲ། དཔེར་ན་སྒྲ་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སྒྲ་རང་ཉིད་མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་སྟོན་པ་ལས་ཁྱད་པར་གཞན་མི་སྤོང་བའོ།། **不断他差别声。**即诠体声。言词之说明不把自所明说的其他属性排除于所说内容之外者。如云“声无常”，只说明声自己是无常，而不排除其他属性。

ཁྱད་པར་རབ་ཏུ་གྲགས་པ་མ་ཡིན་པ། ཚད་མའི་རིག་པའི་བསྒྲུབ་བྱ་ལྟར་སྣང་གི་ནང་ཚན་ཞིག་སྟེ། དཔེར་ན་སངས་རྒྱས་པས་གྲངས་ཅན་པ་ལ་སྒྲ་འཇིག་ཅེས་པ་ལྟ་བུར་མཚོན་ན། བསྒྲུབ་བྱ་འདིའི་ཚིག་སྟོད་ཆ་སྒྲ་ཞེས་པ་དེ་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀས་ཁས······བླངས་ཀྱང་ཚིག་སྨད་ཆ་འཇིག་པ་དེ་གྲངས་ཅན་པས་ཁས་མ་བླངས···སྐབས་ཁྱད་པར་རབ་ཏུ་གྲགས་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐྱོན་དུ་གྱུར་ཏོ།། **能别不极成。**即法不极成。因明学中，似所立之一。如以佛教徒对数论师立“声有坏灭”为例，此所立前陈之“声”，两方虽皆承认，但数论师不承认其后陈“坏灭”，故犯能别不极成之过。

ཁྱབ་མཉམ། ཆོས་གཉིས་ཡན་ཆད་ཡིན་ན་ཡིན་མཉམ····

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com